

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ การจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ : กรณีศึกษาแขวงกาวิละนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา ความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะ ในการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของชุมชน และผู้บุกรุกในแขวงกาวิละ รวมทั้งศึกษานโยบาย มาตรการ และวิธีการในการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ เทศบาล อำเภอ ที่ราชพัสดุ กรมศาสนา ตลอดจนศึกษาแนวทาง ข้อเสนอแนะจากนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สิ่งแวดล้อม พัฒนาชุมชน และนิติศาสตร์

ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบลึก และมี โครงสร้าง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แล้วบันทึกปรากฏการณ์ต่าง ๆ ไว้ จากนั้นจะทำการ ตรวจสอบข้อมูล แยกแยะตามประเด็นต่าง ๆ ที่ใช้ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าอิสระ เมื่อ เห็นว่าข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์แล้ว ผู้ศึกษาจึงทำการวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบของการ บรรยายเชิงสังเคราะห์

6.1 สรุปผลการศึกษา

1) ความคิดเห็นความต้องการในการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในเขตเทศบาล นครเชียงใหม่

ชุมชน

ชุมชนมีความเห็นว่า เทศบาลนครเชียงใหม่และหน่วยงานรัฐ มีแนวทางที่ไม่ชัดเจนว่า จะทำอะไร ให้อยู่ต่อในพื้นที่ หรือขับไล่ ซึ่งขัดแย้งในนโยบายและการปฏิบัติที่เทศบาลได้วางไว้ คือ ให้ชุมชนหรือประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ โดยคำนึงถึงความ เหมาะสมและไม่เป็นการสร้างทัศนียภาพที่ไม่ดี หรือสร้างมลภาวะให้สิ่งแวดล้อม และรวมทั้งการ ที่ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการที่ดิน เพราะไม่มีอำนาจที่แท้จริง ที่จะไปว่ากล่าวตักเตือน หรือห้ามการบุกรุกของประชาชนบางกลุ่ม ถึงแม้จะมีการจัดตั้งเป็นชุมชนโดยมีคณะกรรมการ ชุมชน จำนวน 15 คน เป็นตัวแทนในการดูแลและประสานงานระหว่างชุมชนและเทศบาล แต่ใน การปฏิบัติจริงไม่ได้มีบทบาทและอำนาจที่แท้จริง และประชาชนในชุมชนก็ไม่มีมติเห็นชอบ หรือ ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

ชุมชนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ชัดเจน คือ เริ่มคิด วางแผน กำหนด มาตรการ การดูแล การแก้ไขปัญหา การลงโทษ ทุกขั้นตอนในกระบวนการจัดการที่ดินสาธารณะ เพราะในความเป็นจริงในขณะนี้ ชุมชนไม่มีส่วนร่วม มีแต่เป็นฝ่ายรับเรื่องจากเทศบาลว่าจะให้ทำอะไร หรือแม้แต่เมื่อทางชุมชนได้แจ้งการบุกรุกที่ดิน แต่ทางเทศบาลก็นิ่งเฉยเสีย

นอกจากนี้ชุมชนมีความต้องการให้เทศบาลทั้งฝ่ายข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำทำหน้าที่ประสานกันอย่างจริงจัง ตรงไปตรงมา ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวก

ผู้บุกรุก

ผู้บุกรุกมีความคิดเห็นว่า ทางฝ่ายผู้บุกรุกไม่มีส่วนร่วมใด ๆ ในการจัดการที่ดินสาธารณะได้แต่อาศัยอยู่ไปวัน ๆ พร้อมความรู้สึกว่า สักวันทางเทศบาล หรือ หน่วยงานรัฐที่เป็นเจ้าของคงจะมาขับไล่ให้ออกไป และทางผู้บุกรุกมีความคิดว่าไม่ได้มีส่วนร่วมในการร่วมในการตัดสินใจ ว่าให้อยู่ต่อไป หรือ ให้อพยพออกไป หรือแม้แต่เลือกสถานที่ที่จะออกไป เลย ซึ่งในขณะนี้ได้ทราบจากการเล่าต่อ ๆ กันในหมู่ชุมชนว่า ที่ใหม่ที่ทางเทศบาลจะให้ผู้บุกรุกออกไปอยู่ คือ บ้านห้วยส้ม อำเภอสันป่าตอง ซึ่งไกลจากตัวเมืองเกินไป ทำให้วิถีชีวิตยากลำบากขึ้น แต่ทางผู้บุกรุกก็ไม่ได้รับการแจ้งเป็นทางการจากเทศบาลแต่อย่างใด

ในส่วนของผู้บุกรุกด้วยกันเอง ก็ไม่ได้มีความสามัคคีกันในชุมชน ไม่ได้ให้ร่วมมือกันในการดูแลรักษาสภาพที่อยู่อาศัยในที่ดินสาธารณะนั้นให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี หรือถูกต้อง แต่จะผลัดภาระให้เป็นเรื่องของเทศบาลและคณะกรรมการตัวแทนชุมชน และเพราะ บางแห่งก็เป็นฐานเสี่ยงให้กับพรรคการเมืองท้องถิ่นจึงมีความกล้าที่จะทำสิ่งฝ่าฝืนกฎหมายต่อไป คืออาศัยอยู่ต่อไป หรือแตกตัวออกมาเป็นชุมชนใหม่ทั้งที่ ๆ ไม่มีความเหมาะสมที่จะทำแบบนั้น

2) ข้อเสนอแนะในการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะจากชุมชน

1. ทางเทศบาลและชุมชนต้องเปิดโอกาสให้กันและกันและจริงจังที่จะร่วมมือกันอย่างจริงจังในการมีส่วนร่วมในการจัดการที่ดินสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
2. ซึ่งจะกระทำได้จะต้องมีองค์กรเอกชนที่ทำงานเพื่อช่วยจัดสำนักที่จะพัฒนาชุมชนเมืองเชียงใหม่ให้สวยงามสะอาดเป็นระเบียบและมีสภาพที่ดีขึ้น เข้ามามีบทบาทเป็นแกนกลางที่จะทำหน้าที่ประสานทั้งสองฝ่ายหรือเรียกร้องให้ฝ่ายอื่น ๆ เข้าร่วมร่วมกัน

3. การก่อตั้งชุมชนต่าง ๆ ที่ทางเทศบาลจัดตั้งนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์และแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและควรมีการมอบอำนาจในการจัดการบางอย่างที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนภายในชุมชนได้อย่างอิสระและเทศบาลให้ความสนับสนุนอย่างใกล้ชิด เช่น อำนาจในการมีส่วนร่วมในการพิจารณาให้सानาทะเบียนบ้านแก่สมาชิกใหม่ที่อพยพเข้ามาอาศัยในเขตพื้นที่สาธารณะ

4. ชุมชนที่เป็นตัวแทนควรได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นในการจัดการที่ดินสาธารณะร่วมกับทางเทศบาล ไม่ใช่เข้าร่วมประชุมเพื่อรับนโยบาย หรือรับทราบผลการดำเนินงานของเทศบาลแต่เพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะจากผู้นุกรุกฯ

1. ในส่วนของผู้นุกรุกกับการจัดการที่ดินสาธารณะนั้นพึงได้รับการสนับสนุนให้มีการรวมตัวกันในทุก ๆ พื้นที่ เพื่อขอการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ
2. ภายใต้งานขององค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม และผู้นุกรุกจะต้องถูกกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและส่วนที่เป็นของสาธารณะ
3. ผู้นุกรุกที่ได้อาศัยอยู่มาเป็นเวลานานมาแล้ว ควรได้รับการพิจารณาให้อาศัยอยู่ต่อไปในพื้นที่ที่ไม่ได้สร้างปัญหาให้แก่สิ่งแวดล้อม หรือส่วนรวม โดยอาจมีการผ่อนชำระเป็นเวลานาน หรือราคาถูก ส่วนในรายที่เข้ามาบุกรุกอาศัยใหม่ หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เป็นการทำลายสภาพสิ่งแวดล้อม เช่น คูเมือง สันเหมือง หรือได้ทำลายทัศนียภาพของเมือง ต้องให้มีการเข้ามาร่วมประชุมชี้แจงเพื่อทำการให้อพยพย้ายออกไป โดยมีการเจรจาตกลงเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันอย่างสันติ ทั้งนี้ก็เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของบ้านเมือง

3) นโยบาย มาตรการ และวิธีการในการจัดการที่ดินสาธารณะภาครัฐ เทศบาลนครเชียงใหม่

นโยบาย มาตรการของทางเทศบาลนครเชียงใหม่ คือ การยึดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ให้ประชาชน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการที่ดินสาธารณะกับทางเทศบาล นอกจากนี้ได้มีการวางมาตรการในการจัดการไว้ 2 ระดับคือ การให้ชุมชนผู้นุกรุกได้อาศัยอยู่ในจุดที่ไม่สร้างมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม เช่น คูเมือง คร่อมสันเหมืองไปก่อน และระดับรุนแรงคือ ไม่ให้มีการอาศัยอยู่ต่อไป หรือมาอยู่เพิ่ม ด้วยการขับออกไปยังจุดรองรับ ได้แก่ บ้านห้วยส้ม ที่ทางการเคหะมาสร้างให้ แต่ในทางปฏิบัติจริงพบว่า มีความขัดแย้งและไม่สามารถปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้ได้เลย เนื่องจากติดขัดที่ข้าราชการเทศบาลฝ่ายการเมืองจะคอยสั่งห้ามไม่ให้ทำ ด้วยการให้เหตุผลว่า จะ

ทำให้เสียฐานเสียงเลือกตั้ง ตลอดจนเป็นระยะเวลา 3 สมัยมาแล้ว และผลักดันให้เกิดการใช้ผลประโยชน์แลกเปลี่ยนต่างตอบแทนเพื่อต่อรองกันทางการเมือง คือ ฝ่ายผู้บุกรุกบางจุด ทำตัวเป็นหัวคะแนน เป็นฐานเสียงให้กับพรรคการเมืองท้องถิ่น เพื่อแลกกับการได้อาศัยอยู่ในที่ดินสาธารณะนั้นต่อไป

นอกจากนี้ยังมีองค์กรเอกชนบางกลุ่ม เช่น กลุ่มเพื่อนงาน ได้มีการเคลื่อนไหวสนับสนุนต่อต้านออกหน้า หากมีการขับไล่ออกไป ด้วยการชี้เหตุผลว่า รังแกคนยากจน ดังปรากฏการเมื่อประมาณ 2 ปีที่ผ่านมาที่ทางการรถไฟออกมาขับไล่ประชาชนที่อาศัยในเขตของทางการรถไฟที่เดิมปล่อยรกร้างไว้เฉย ๆ และหน่วยงานรัฐอื่น ๆ เช่น อำเภอ จังหวัด ที่ราชพัสดุ กรมศาสนา การรถไฟ การเคหะ กรมทางหลวงต่าง ๆ ไม่เคยมีการร่วมประชุมวางแผน การจัดการที่ดินสาธารณะฯ ร่วมกันเลย ต่างคนต่างทำ และโดยมากจะปล่อยปละละเลยให้เป็นที่เสื่อมโทรม จนประชาชนไปบุกรุกอาศัยอยู่ และเมื่อทางเทศบาลจะเข้าไปพัฒนาปรับปรุง ก็ติดขัด ถูกต่อต้าน หรือปล่อยให้เทศบาลจัดการตามลำพังด้วยงบประมาณที่ไม่เพียงพอ หรือหากจะเข้ามาช่วยเหลือ ก็มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เช่น กรณีการสร้างสถานที่รองรับการอพยพออกไปที่ทางการเคหะเข้ามาช่วยเหลือ ใช้งบประมาณจัดสร้างให้ ก็อยู่ไกล ไม่เหมาะสม และไม่ฟังข้อมูลที่ทางเทศบาลหรือประชาชนเสนอ เพราะมีนักการเมืองระดับประเทศ ที่ใช้ตำแหน่งรัฐมนตรีมาหาผลประโยชน์อย่างชัดเจนให้ซื้อที่ดินและสร้างบริเวณบ้านห้วยส้ม อำเภอสันป่าตอง ทั้ง ๆ ที่ได้รับข้อมูลว่าเป็นที่ที่ไม่มีความเหมาะสม

ในการจัดการที่ดินสาธารณะของเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้นไม่มีความสอดคล้องกับนโยบายแนวคิดที่ทางเทศบาลได้วางไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลระยะกลาง ว่าจะให้ชุมชนผู้ได้เสียทุกฝ่าย ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการ การแก้ปัญหา ทุกขั้นตอน สืบเนื่องจาก

1. เจ้าหน้าที่เทศบาลเองไม่ได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในแนวคิดนี้ โดยเฉพาะฝ่ายการเมือง
2. เจ้าหน้าที่เทศบาลฝ่ายการเมืองจะเห็นผลประโยชน์ส่วนตน พรรคพวก ฐานเสียงมากกว่าประโยชน์ของบ้านเมือง
3. หน่วยงานรัฐ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้มีการประสาน ทำงานร่วมมือกันอย่างชัดเจน มีการต่างคนต่างทำ และอ้างอำนาจในการครอบครองดูแลเมื่อมีผลกระทบต่อผลประโยชน์
4. ชุมชนผู้บุกรุกเองไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการ ไม่ยอมอพยพออกไป หรือไม่รักษาสภาพแวดล้อมให้มีสภาพที่ดี

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

1) อภิปรายผลความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะของชุมชน และผู้บุกรุกที่มีต่อการจัดการ ที่ดินสาธารณะประโยชน์เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

การจัดการที่ดินสาธารณะของเทศบาลนครเชียงใหม่ที่ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนและการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่มุ่งให้ชุมชนและผู้ได้เสียทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการจัดการทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้น ดำเนินการ จนถึงการแก้ไขปัญหา และการบรรลุวัตถุประสงค์ในที่สุดพบว่าไม่มีสอดคล้องกันแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) ที่ระบุว่า การจะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ จะต้องให้ชุมชนพึ่งตนเอง และเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ทำ และทำนุบำรุง มากที่สุด และลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนอาจปรากฏในรูปของการเสียสละแรงงาน วัสดุ กำลังทรัพย์ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน นับตั้งแต่เริ่มโครงการจนกว่าเสร็จสิ้นโครงการและจะดำเนินการต่อไป และพบว่ายังไม่มีมีความสอดคล้องในแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ที่แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมชุมชน พ.ศ. 2542-2549 ที่กำหนดไว้ว่า แนวทางในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมชุมชนไว้ 3 ด้าน คือ 1. ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ที่จะจัดระบบข้อมูลข่าวสารสนทนาศึกษาเพื่อติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลสถานการณ์สิ่งแวดล้อม สนับสนุนให้มีการระดมทุน การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง 2. ด้านการฟื้นฟูและพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีการปรับปรุงฟื้นฟู รวมทั้งการควบคุมการเกิดใหม่ของพื้นที่เสื่อมโทรมของชุมชน ส่งเสริมให้มีการจัดสวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และพื้นที่สีเขียว และ 3. ด้านกฎหมาย กำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินแต่ละประเภท กำหนดหลักเกณฑ์ ข้อบัญญัติระดับท้องถิ่น ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับในการกระจายอำนาจ เพื่อให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน

เพราะในความเป็นจริงชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยเฉพาะแขวงกาวีละ ไม่ได้มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการจัดการที่ดินสาธารณะที่แท้จริงนี้เลย ไม่เคยมีการเรียกประชุมผู้ได้เสียมาร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาข้อตกลงร่วมกัน การดำเนินงานของรัฐฝ่ายต่าง ๆ ก็ไม่มีการประสานงานกันเลย ทำงานแยกส่วนกันไป ถึงแม้ว่าทางชุมชนได้พยายามให้ความร่วมมือในการจัดการที่ดิน เช่น แจ่งการบุกรุกให้ทางเทศบาลทราบเพื่อจัดการแก้ไข หรือขับไล่ก่อนที่จะมีการบุกรุกมากยิ่งขึ้น แต่ปรากฏว่าทางเทศบาลก็นิ่งเฉย เมื่อได้สอบถามไปยังเทศบาลฝ่ายข้าราชการประจำ ๆ ตอบว่า กำลังดำเนินการ หรือบอกว่าฝ่ายการเมืองขอร้องไว้ก่อน เพราะถ้าทำอะไรลงไปจะทำให้เสียคะแนน ฐานเสียง และเนื่องจากชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งให้เป็นตัวแทนของชุมชน ก็ไม่สามารถทำอะไรได้อย่างชัดเจน ชุมชนไม่เชื่อฟัง ไม่เห็นความสำคัญ โดยเฉพาะบางชุมชนมีตัวแทนที่ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำหรือตัวแทน และมีพฤติกรรมเห็นแก่ประโยชน์

ส่วนตัวมากกว่า และเป็นฐานคะแนนให้ฝ่ายการเมืองท้องถิ่นหรือบางชุมชนก็หาผลประโยชน์ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นตัวแทนชุมชน หาผลประโยชน์เข้าหาตนเองและครอบครัวและพวกพ้อง

2) นโยบาย มาตรการ และวิธีการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาในเรื่องการจัดการที่ดินสาธารณะนี้ พบว่า ไม่มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องที่ดินสาธารณะประโยชน์ ที่มาตรา 1304 ที่ระบุว่า ที่ดินสาธารณะ คือ ทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ร่วมกันของประชาชนทุกคน เพราะที่ดินสาธารณะส่วนใหญ่ของเทศบาลนครเชียงใหม่ มีการบุกรุกครอบครองเพื่อประโยชน์ส่วนตนเกือบทั้งสิ้น รวมทั้งผลการศึกษา ยังพบว่า การจัดการที่ดินสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แขวงกาวิละ ในส่วนของผู้บุกรุกนั้น ไม่มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ที่แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2542-2549 ที่ระบุว่า พยายามสนับสนุนให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน การมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ให้ประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และชุมชนมีพฤติกรรมร่วม ในการจัดการ และฟื้นฟูชุมชนที่เสื่อมโทรม ควบคุมไม่ให้เกิดพื้นที่เสื่อมโทรมขึ้นใหม่

นอกจากนี้ผลการศึกษา นโยบาย มาตรการ และวิธีการของเทศบาลนครเชียงใหม่ ต่อการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ พบว่า การจัดการที่ดินสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แขวงกาวิละใน ส่วนของผู้บุกรุกนั้นก็ ไม่มีความสอดคล้องกับแนวคิดการเจรจาตกลงเพื่อจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน (Negotiating a Sustainable Future for Land, 1997) ที่ระบุให้ประชาชนทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้เสียจะต้องรับผิดชอบดูแลรักษา และจัดการที่ดินร่วมกัน โดยเฉพาะแนวทางการปฏิบัติกระบวนการตัดสินใจร่วมที่แนะนำให้มีการวิเคราะห์หาข้อขัดแย้งในความต้องการการใช้ที่ดิน พิจารณาแยกกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย จัดเวทีเพื่อการถกอภิปรายเพื่อหาการเจรจาหาข้อตกลงร่วม และสร้างความตระหนักและความเข้าใจในประเด็นที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดิน

ผลของการศึกษา นโยบาย มาตรการ และวิธีการการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ เทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า สาเหตุสำคัญในการบุกรุกที่ดินสาธารณะในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้นสอดคล้องกับ เกื้อ วงศ์บุญสิน (2540) ที่กล่าวว่า ความเป็นเมืองอย่างรวดเร็วที่เกิดจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีผลทำให้เกิดการอพยพแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง ก่อให้เกิดปัญหามากมาย โดยเฉพาะการบุกรุกที่ดินสาธารณะ

ผลการศึกษานี้ยังมีความใกล้เคียงสอดคล้องกับ สมพร เทพสิทธิ (2536) ที่กล่าวถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนส่วนหนึ่งไว้ว่า ในปัจจุบันปัญหาการแย่งทรัพยากรสำคัญของประเทศที่เกิดขึ้นอย่างทั่วไป อันเป็นปัญหาที่สืบเนื่องจากความต้องการที่ดินเพื่อยังชีพ และอีกด้านเป็นการบุกรุกของผู้มีอิทธิพลและอำนาจทางเศรษฐกิจ ทางแก้ไขที่ได้ผลต้องแก้ไขด้วยมาตรการทางกฎหมาย

ส่วนในแนวทางและวิธีการการจัดการที่ดินสาธารณะของเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้นประสบปัญหาเนื่องจากไม่มีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของฉลาดชาย รมิตานนท์ (2537) ที่ระบุว่า ในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อประชาชนจะต้องมี 3 ขั้นตอน คือ หลักการจะต้องยอมรับว่า ทรัพยากรธรรมชาติเป็นของประชาชน รัฐเป็นเพียงผู้ดูแลในนามประชาชนเท่านั้น และวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการมากที่สุด ยืนยาวที่สุด และเป็นธรรมที่สุด ผลที่ได้ต้องเป็นธรรมต่อคนส่วนใหญ่ แต่จะไม่ทำลาย หรือละเมิดต่อคนส่วนน้อย

ผลการศึกษานโยบาย มาตรการ และวิธีการการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ พบว่าแนวทางและการจัดการที่ดินสาธารณะในฝ่ายของรัฐ คือเทศบาลนั้นไม่มี สอดคล้องกับประสานตังสิกบุตร (2539) ที่กล่าวไว้ว่า การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในสิ่งแวดล้อม ระบบการเมืองจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง

และผลการศึกษาดังกล่าวนี้ยังพบว่า ไม่มีความสอดคล้องกับแนวทางการเจรจาตกลงเพื่อการจัดการที่ดินอย่างยั่งยืน (2540) ในส่วนของแนวทางการจัดการที่ดินโดยประชาชนในท้องถิ่น หรือในพื้นที่ที่ให้โอกาสคนในท้องถิ่นเข้ามาจัดการกันเองให้มากที่สุด ประสานให้มีการร่วมตัดสินใจอย่างทั่วถึงทุกคนในกลุ่ม ให้อำนาจในการจัดการแก่ประชาชน สร้างจิตสำนึกของความเป็นชุมชน รวมทั้งไม่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ว่า ที่ดินสาธารณะ คือที่ดินที่เป็นของส่วนรวมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

แต่ผลการศึกษาดังกล่าวนี้พบข้อสรุปได้ว่า มีความสอดคล้องกันแนวคิดของ วันเพ็ญสุรฤกษ์ (2523 อังโน จินตนา โปธานนท์, 2541) ที่ระบุว่า การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ได้ผลมากที่สุด คือ การแก้ที่คนและวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมคือ การกระตุ้นเตือนให้ทุกคนมีความตระหนักถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น และถือเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องช่วยกันส่งเสริมคุณภาพของสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพแห่งชีวิตของทุกคน

6.3 ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของเทศบาลนครเชียงใหม่ รวมถึงปัญหาอื่น ๆ อาทิเช่น การกำจัดขยะ การรักษาแม่น้ำปิง ฯลฯ พึงยึดหลัก

1. จะต้องไม่ให้มีการนำเรื่องผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผลประโยชน์ทางการเมือง
2. ให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายเข้ามาร่วมประชุมปรึกษา วางแผน จัดการ และแก้ไขทุกขั้นตอนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
3. โดยเฉพาะจะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการการจัดการอย่างจริงจัง และต้องเปิดเวทีสาธารณะอยู่เสมอ
4. ควรต้องมีองค์กรอิสระที่เป็นองค์กรแกนกลางเพื่อรับผิดชอบและประสานงานระหว่างรัฐและชุมชน ตลอดจนตรวจสอบและประเมินผลตลอดเวลา
5. การจัดการที่ดินสาธารณะและปัญหาชุมชนเมือง จะต้องชี้แจงให้ชุมชนได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าเป็นเรื่องของส่วนรวม ฉะนั้นจะต้องมีการเสียดสีเพื่อส่วนรวมและให้ความร่วมมือแก่ส่วนรวมอย่างเต็มที่
6. และเร่งปลูกฝังประชาชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมโลก มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่เกิดจากจิตสำนึกของตน และให้มีความรักตระหนักรู้และห่วงหาพันธุกรรมและสิ่งที่เป็นของสาธารณะและไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง โดยเริ่มจากเยาวชนและผู้ใหญ่พร้อม ๆ กัน อย่างเร่งรีบ
7. ต้องมีการเปิดโอกาสให้องค์กรต่าง ๆ ที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ สถาบันเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมเชียงใหม่ ชมรมรักแม่ปิง สภาวัฒนธรรมเชียงใหม่ ชมรมจักรยานวันอาทิตย์ ชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวาย เอ็ม ซี เอ เชียงใหม่ ฯลฯ เหล่านี้ ได้เข้ามาร่วมกันประชุมปรึกษา ร่วมกันทางเทศบาล จังหวัด และชุมชน เพื่อร่วมกันรักษาสีเขียวของเชียงใหม่ โดยมีการแลกเปลี่ยนต่าง ๆ ออกไป ได้แก่ การจัดการที่ดินสาธารณะ การกำจัดขยะ การจัดการจราจร

6.4 ข้อเสนอแนะการวิจัยต่อไป

การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่พรรณนาปรากฏการณ์ ปัญหาของชุมชนเมือง คือการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยศึกษาในประเด็นความคิดเห็น ความต้องการ ข้อเสนอแนะจากชุมชนและผู้ปกครองฯ รวมทั้งศึกษานโยบาย มาตรการ และวิธีการของเทศบาลนครเชียงใหม่ ทั้งจากฝ่ายข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง ตลอดจนข้อเสนอแนะจากนักวิชาการบางกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยเห็นว่าจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถนำวิธีการศึกษาไปประยุกต์ใช้หรือเป็นรากฐานของการศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมนุษย์และสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น การจัดการเรื่องขยะ การจัดการแม่น้ำ การจัดการน้ำบาดาล การจัดการสิ่งปลูกสร้างอาคารในเขตชุมชน การจัดการขนส่งมวลชน การจัดการต้นไม้สาธารณะ เป็นต้น ซึ่งการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพสามารถพรรณนาปรากฏการณ์ได้ชัดเจน ครอบคลุม และมีความเป็นจริง ได้มากกว่าจะศึกษาออกมาเป็นเชิงปริมาณอย่างเดียว